

Açò no va bé

Ara fa prop de deu anys, en la pàgina d'honor d'un diari de Madrid (i jo ho comentava en un diari de Barcelona), l'historiador Javier Tusell publicava un article important: "Esto va mal", afirmava amb un punt de tristor, i argumentava extensament la idea. Tusell era un dels rars esperits equànimes (ara en són menys encara) que poblaven llavors el paisatge intel·lectual –diguem-ne compassivament "intel·lectual"– d'aquest immoderat regne d'Espanya. I afirmava l'historiador amb prudència, piadosament: "En el enfervorizado ambiente de intercambio de diferencias verbales que puebla la vida pública española, de lejos, el mayor porcentaje está relacionado, ya hace tiempo, con el sentimiento de identidad colectivo". Dit sense tanta pietat, l'"ambient enfervorit" significava que els qui mai no havien tingut gaire seny derivaven ja cap a la bogeria, i els qui en tenien una mica pareix que l'havien perdut del tot. Dels polítics, afirmava, mai no es podia esperar ni senderi ni equanimitat, en aquest punt, però dels intel·lectuals sí. I eren els intel·lectuals (alguns intel·lectuals que ja llavors feien figura d'emblemes de l'esquerra, de la modernitat i la raó), deia Tusell, els més culpables. Dels polítics es podien esperar desvarieigs, la reinvençió d'Isabel la Catòlica (ara reinventada de nou per la televisió de l'Estat), l'eternitat d'Espanya, la injúria insensata ("els nacionalismes estan més prop de Hitler que de la democràcia", era, fa deu anys, l'última bestiesa del gran José Bono, pensant, òbviament, en el dels altres, no en el seu), fins i tot una agressivitat creixent, interessada, que és patrimoni antic i reactivat de la dreta espanyola però no patrimoni exclusiu: els qui es pensen d'esquerra, de vegades practiquen uns excessos semblants a la dreta, o els mateixos. Dels intel·lectuals, es lamentava Tusell, calia esperar una altra cosa. Però escriptors d'altra banda excel·lents, filòsofs oficialment ètics, historiadors eminentes, gent que es proclamava d'esquerres, s'havien endinsat igualment en aquesta incivil, inhabitable, "selva agònica de discrepàncies", composta de parts desiguals d'incomprensió, ignorància, insults i complaença en la pròpia superioritat nacional i moral.

Joan Francesc Mira

"Mientras tanto, las cosas van mal", concloïa Tusell, imaginant i esperant que també l'insultarien a ell: allà, on ell escrivia i pensava, hi ha terrenys o matèries en què cal declarar-se amic o ser tingut com a enemic: qui no és dels

seus és dels altres, i els altres ja se sap quin és el tracte que mereixen. I pocs dies després de llegir aquell article, vaig poder llegir-ne un altre, de Baltasar Porcel, en un diari de Barcelona. Això era que Porcel, home de posicions civils ben moderades, visitava Madrid per presentar l'edició castellana de la seua novel·la, *Olympia a mitjanit*, i explicava que tots eren molt simpàtics, amb "simpatia proverbial", fins que "los ánimos se sulfuran y asoma la cuestión política": Maragall qualificat de "pobre diablo" que s'aferra a la poltrona, els polítics catalans tractats de dementes, com tots els que volen "trocear España", etcètera. Porcel intenta asserenar els esperits, però la resposta dels companys de taula "es tremenda", diu: li diuen que s'ha tornat boig, que Espanya està a punt d'esclatar, i que "a tanta exigencia periférica habría que cortarla por lo sano". Afirmava Porcel que, en aquest tema, li parlaven igual socialistes i populars, que les reaccions eren del tot equivalents: la diferència és que uns ho diuen en veu baixa, això sí, i uns altres a crits. Els contestà, als uns i als altres, que el nacionalisme espanyol "es más fiero y encima triunfante", els parlà de raons i d'Europa, però ja ni es dignaren respondre, assegurava: només li deien que no entenem res des de la perifèria, que a Madrid sí que saben resoldre les coses. D'allò han passat deu anys, i Déu sap què podrien escriure ara mateix l'historiador i el novel·lista si escoltaren o llegiren els disbarats infames que propaguen els mateixos (o uns altres) intel·lectuals i polítics espanyols en aquest "enfervorizado ambiente", relacionat sobretot, "ya hace tiempo, con el sentimiento de identidad colectivo". És a dir, amb la matèria de Catalunya i Espanya, que els fa perdre el senderi i qualsevol residu d'honestedat mental. Han passat deu anys, doncs, i aquell fervor ha esdevingut deliri: "açò" no va simplement malament, va molt pitjor.

“Però escriptors d'altra banda excel·lents, filòsofs oficialment ètics, historiadors eminentes, gent que es proclamava d'esquerres, s'havien endinsat igualment en aquesta incivil, inhabitable, 'selva agònica de discrepàncies', composta de parts desiguals d'incomprensió, ignorància, insults i complaença en la pròpia superioritat nacional i moral”